

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС У ВИЩІЙ ШКОЛІ

PEDAGOGICAL PROCESS IN HIGHER SCHOOL

УДК 37.0:37.013(477)

Наталія Петренко
ORCID iD 0000-0002-5417-2612

завідувач кафедри фізичного виховання, старший викладач,
Миколаївський національний аграрний університет,
вул. Георгія Гонгадзе, 9, 54020 м. Миколаїв, Україна
nata.petrenko.65@mail.ru

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

У статті розглядається здоров'язберезувальне середовище, як одна з умов розвитку педагогічної компетентності; професійна підготовка спеціалістів та магістрів аграрної галузі розглядається як важлива складова компетентності майбутнього фахівця; надаються конкретні форми навчальної діяльності майбутніх аграріїв, як приклад використання різноманітних методів на практичних заняттях щодо організації здоров'язберезувального середовища. Здоровий спосіб життя студентської молоді, здоров'я населення та здоров'язберезувальне середовище є основними складовими підготовки студентів аграрного університету.

Ключові слова: генномодифіковані організми; екологія; здоров'я населення; здоров'язберезувальна діяльність; здоров'язберезувальне середовище; здоровий спосіб життя; освітній процес.

Вступ. Провідною метою удосконалення вищої освіти в Україні є досягнення принципово нового рівня якості підготовки випускника вищої школи. Сьогодні науковці, практики, роботодавці занепокоєні занадто високим обсягом знань, які отримують студенти, та відсутністю практичних вмінь та навичок у випускників вищих керуватися отриманими знаннями, застосовувати їх на практиці. Вирішення цих завдань значною мірою залежить від науково педагогічних працівників – викладачів, які безпосередньо забезпечують успіх вищих навчальних закладів у підготовці майбутніх фахівців. Крім того, виконати сучасні вимоги до організації освітнього процесу у вищій школі, що спрямовані на підвищення якості підготовки фахівця з вищою освітою, здатний лише викладач із сформованою педагогічною компетентністю.

Професійну підготовку спеціалістів та магістрів аграрної галузі в Україні здійснюють у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації. Серед них особливе місце займають аграрні вищі навчальні заклади, які випускають спеціалістів аграрного профілю, головними завданнями яких є підготовка кваліфікованих кадрів з високим рівнем сформованості фахових знань, умінь і навичок, творчо-

го мислення, життєвих цінностей. Саме професійні кваліфікаційні вимоги щодо випускників аграрних навчальних закладів визначаються галузевими стандартами вищої освіти України як перелік умінь і навичок розв'язання завдань професійної діяльності (Петренко Л. В., 2003, с. 21).

Мета статті – розкрити основні аспекти здоров'язберезувального середовища фахівця в аграрній галузі.

Сутність і значення здоров'язберезувального середовища. Метою освітнього процесу з фізичного виховання в аграрному університеті є створення умов для розвитку фізичних якостей студентів, допомога у пробудженні інтересу до самоосвіти, у придбанні стійкої потреби в творчому мисленні, у виборі практичної основи для самореалізації, формуванні у студентів навичок самостійної роботи. Особливістю підготовки студентів аграрного університету є не тільки залучення до здорового способу життя а й освідомлення мотивацією технологій в аграрній галузі. Співробітництво України з іншими країнами щодо професійної підготовки фахівців аграрної галузі та сільського розвитку створює можливість для спільних проектів, які можна використовувати

ти для організації сільського виробництва, а також стосується професійної підготовки фахівців аграрної галузі: перевірка існуючої структури навчання, яка охоплює питання навколишнього середовища і впливу сільського господарства на навколишнє середовище; визначення нових знань, навичок і кваліфікацій фахівців для процесу виробництва сільськогосподарських продуктів без використання генетично модифікованих організмів і шляхи його покращення.

Здоров'я населення значною мірою формується під дією екологічних чинників, сила впливу яких останні роки має тенденцію до зростання. Розвиток науки, технологічний прогрес та впровадження науково-технічних розробок у виробництво, окрім суспільних благ, створює також певні загрози для людства. Вони пов'язані з появою нових забруднювачів довкілля, збільшенням кількості шкідливих викидів, зростанням навантаження на екосистему тощо (Грузева Т. С., 2013, с. 203).

Вченими встановлено, що здоров'я людини на 20% залежить від стану довкілля. Це означає, що у людей, які проживають в екологічно чистій місцевості, здоров'я може бути кращим, ніж у людей, які живуть в екологічно забрудненій місцевості. Інтенсивний розвиток промисловості та автомобільного транспорту, хімізація сільського господарства приводять до накопичення у довкіллі великої кількості токсичних для організму людини сполук, які надходять в організм людини з їжею, водою та повітрям. Відходи видобутку і переробки корисних копалин майже не використовуються і займають десятки тисяч гектарів сільськогосподарських угідь, ускладнюючи екологічну ситуацію, завдаючи шкоду здоров'ю населення (Царенко А., 2015). Наприклад, мешканці сільських регіонів дихають чистішим повітрям порівняно з міськими жителями, котрі вимушені дихати повітрям, забрудненим вихлопними газами машин і шкідливими відходами підприємств. Відходи промислових підприємств потрапляють до навколишнього середовища, забруднюючи повітря, воду, ґрунт, на якому ростуть плодові культури, трав'янисті рослини, що є їжею не тільки для людини, але й для тварин, у тому числі й домашніх. Тому часто людина споживає екологічно забруднені продукти, що негативно позначається на стані її здоров'я.

Загроза здоров'ю людини: дослідження впливу генномодифікованих організмів на організм людини ще не повністю вивчено, але вчені стверджують, що використання ГМО-продуктів можуть позначитись на здоров'ї людини набагато серйозніше, ніж Чорнобиль; окрім того є небезпека, що ген потрапить у навколишнє середовище, що є прямою загрозою здоров'ю людини. Пригнічення імунітету, алергічні реакції, метаболічні розлади, ожиріння, поява ракових захворювань і мутацій у наступно-

го покоління це все ризики, пов'язані зі вживанням генномодифікованих продуктів.

Загроза для українських виробників харчової продукції поширення нових генномодифікованих сортів вражає новими генами десятки квадратних кілометрів, тому фермери, які на своєму полі вирощують натуральні сорти, мимоволі одержуватимуть урожай із генномодифікованих організмів, що сприятимуть забрудненню ґрунту, а використання надсильних хімічних препаратів виснажуватимуть ґрунти.

Таким чином Україна витратить свою унікальність, як виробник чистої натуральної продукції. А, як відомо, використання одних речовин призводить до необхідності застосування інших, таких як емульгатори, стабілізатори, консерванти, тощо (Генетично модифіковані організми, 2010).

Становище, що склалося, потребує не тільки змін у аграрній галузі, а й змін у професійній підготовці студентів аграрних спеціальностей. Формування у них свідомості щодо екологічної спрямованості їх майбутньої професійної діяльності. На вирішення проблем можна сподіватися тільки за умови щоб охорона здоров'я стала предметом всебічно обґрунтованої політики у всіх галузях діяльності людини.

Сфера застосування продуктів, які містять генномодифіковані організми з року в рік зростає, що вимагає створення національних і міжнародних систем біобезпеки в роботі з генетично модифікованими організмами з метою запобігання їх неконтрольованого розповсюдження та використання. Генетично модифіковані організми ще недостатньо вивчені в плані взаємодії з іншими природними екосистемами, тому потенційно можуть бути небезпечними для біосфери Землі й здоров'я людини (Баташова М. Є., 2014, с. 38).

Тому правильне харчування, раціональний режим праці і відпочинку необхідний елемент здорового способу життя. При правильному і строго дотримуваному режимі виробляється чіткий і необхідний ритм функціонування організму, який створює оптимальні умови для роботи та відпочинку і тим самим сприяє зміцненню здоров'я, поліпшенню працездатності і підвищенню продуктивності праці.

Особливу тривогу викликає низький рівень залучення населення України до занять фізичною культурою і спортом. Так, лише кожен п'ятий хлопець чи дівчина шкільного віку та кожен десятий студент чи студентка мають достатній рівень рухової активності оздоровчої спрямованості, що є одним із найнижчих показників у Європі (Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні [Електронний ресурс]).

Щодо професійної підготовки фахівців аграрної галузі у контексті регіональних потреб забезпечення якості сільськогосподарської продукції та захисту

навколишнього середовища, то така тенденція спрямована на збереження навколишнього та природного середовища, природних ресурсів, впровадження технологій органічного сільського господарства, наука та професійна підготовка фахівців для аграрної галузі щодо навколишнього середовища, виробництво органічних добрив, сертифікація органічної продукції, стандартизація, вплив сільського господарства на навколишнє середовище, виробництво сільськогосподарської продукції без використання агрохімії.

Здоров'язбережувальна діяльність викладачів фізичного виховання потребує комплексного підходу. Соціально-економічні перетворення в Україні, глобальна екологічна криза актуалізували проблему збереження фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я населення країни. В умовах загострення оздоровчих і демографічних проблем суспільства виникла нагальна необхідність у відродженні природних підходів до вирішення проблем здоров'я людини, важливу роль у впровадженні яких відіграють викладачі кафедри фізичного виховання. Необхідність професійної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі, готових до здійснення здоров'язбережувальної діяльності, визначена пріоритетними напрямками їх роботи, до яких належить діяльність з відновлення здоров'я, загального оздоровлення та покращення якості життя людини за допомогою засобів фізичної культури.

Підготовка майбутніх фахівців аграріїв до здоров'язбережувальної діяльності розглядається як цілеспрямований процес набуття студентами здатності здійснювати на всіх етапах – від планування до реалізації – професійно організовану діяльність щодо відновлення, зміцнення та збереження здоров'я різних соціально-демографічних груп.

Здоров'язбережувальна діяльність розглядається як специфічна форма людської активності, яка спрямована на формування здорового способу життя і забезпечує повне біосоціальне функціонування індивіда, його фізичну й інтелектуальну працездатність, достатню адаптацію до природних впливів і мінливості зовнішнього середовища. Уважаємо, що створення здоров'язберігаючого середовища можливе лише тоді, коли викладач має особистісну спрямованість на збереження здоров'я студентів, що залежить від пріоритетності вибору оздоровчої діяльності в здійсненні навчально-виховної роботи, на чому наголошує О. Богініч (Богініч О. Л., 2008, с. 194).

Право громадянина на охорону здоров'я закріплено у Конституції України, але не існує відповідальності за легковажність, що веде до втрати здоров'я. Здоров'я населення – це значний внесок в економічний розвиток держави. Держава не може розвиватися при поганому стані здоров'я населення.

Оптимальність створення здоров'язбережувального середовища у вищих аграрних навчальних закладах залежить також і від комплексного застосування всіх оздоровчих заходів, що є складовими компонентів здоров'язберігаючого середовища з обов'язковим урахуванням особистісно-орієнтованого підходу до кожного студента. Зміцненню здоров'я студентів, нащо спрямоване здоров'язберігаюче середовище, сприяє застосування викладачами не тільки традиційних оздоровчих заходів, але й нетрадиційних – сучасних оздоровчих технологій, обираючи тільки ті, які містять у собі оздоровчу спрямованість. Тільки так можна створити здоров'язберігаюче середовище в вищому аграрному навчальному закладі.

Будемо вважати, що формування здорового способу життя у студентів вищих аграрних навчальних закладів викликана зростанням навантажень на організм особистості у зв'язку з ускладненням суспільного життя, збільшенням ризиків техногенного, екологічного та психологічного характеру. Люди, які ведуть здоровий спосіб життя, відрізняються високою духовністю, дотримуються правил безпеки праці, залишаються здоровими і активними до глибокої старості, навіть якщо вони проживають в екологічно забруднених регіонах, у великих індустріальних містах чи працюють на «шкідливому» виробництві. Здоров'я людини значною мірою залежить від умов життя і праці, що визначаються політичним устроєм і рівнем соціально-економічного розвитку держави, а також від екологічних і географічних чинників навколишнього середовища. Головним же чином воно залежить від способу життя людини, її духовності, світогляду, ставлення до власного здоров'я та до інших людей і природи. Таким чином основними пріоритетами які передбачають нормативи здорового способу життя є: здоровий психологічний мікроклімат та установка особистості на довгу тривалість життя.

Висновки. Проведене дослідження не розкриває всіх аспектів даної проблеми. Подальшого наукового пошуку потребують такі перспективні напрямки, як: здоров'язбереження людини, здоров'язбереження навколишнього середовища та здоровий спосіб життя студентської молоді.

Створення здоров'язбережувального середовища засновано на впровадженні в освітній процес та набуття здатності здійснювати професійного мислення, як складника компетентності майбутнього аграрія. Сутність середовища полягає в створенні умов в освітньому процесі для збереження здоров'я студентів.

Організацію здоров'язбережувального середовища фахівців в аграрній галузі варто розглядати як навчальний процес у вищій школі, що спрямований на формування готовності майбутніх фахівців аграріїв до майбутньої професійної діяльності.

Література

1. Баташова М. Є. Біотехнологічні культури в сучасному аграрному секторі / М. Є. Баташова. // Вісник Полтавської державної академії. – 2014. – №4. – С. 38.
2. Богиніч О. Л. Сутність здоров'язберігаючого середовища у життєдіяльності дітей дошкільного віку / О. Л. Богиніч // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. Випуск XVII – XVIII. – Івано-Франківськ: Педагогічний інститут ПНУ ім. В. Стефаника. – 2008. – С. 191 – 199.
3. Генетично модифіковані організми [Електронний ресурс] // Українські скарби. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://barvinok.ucoz.net/publ/zdorovij_sposib_zhittja/genetichno_modifikovani_organizmi/17-1-0-131.
4. Грузева Т. С. Організація санітарно-епідеміологічної служби / Т. С. Грузева // Громадське здоров'я. – Вінниця: Новая книга, 2013. – (третє). – С. 203.
5. Здоров'я. Вплив екологічної кризи на здоров'я людей в Україні / [А. Царенко, О. Шекера, О. Шекера та ін.]. // Міжнародна асоціація «здоров'я суспільства». – 2015. – №1.
6. Петренко В. Л. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи стандартів вищої освіти / В. Л. Петренко. // Інформаційний вісник: вища освіта. – 2003. – №10. – С. 5 – 37.
7. Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні» / «Молодь за здоровий спосіб життя» / від 3 лютого 2011 року N 2992-VI [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2992-vi>.

References

1. Batashova M. Ye. (2008). Biotekhnolohichni kul'tury v suchasnomu ahrarnomu sektori [Biotech crops in the modern agricultural sector]. Visnyk Poltav's'koyi derzhavnoyi akademiyi, №4, 38 (ukr).
2. Bohinich O. L. (2008). Sutnist' zdorov'yazberihayuchoho seredovyshcha u zhyttyedyal'nosti ditey doshkil'noho viku [Essence of healthy life environment in preschool children Ivano-Frankivsk]. Visnyk Prykarpat's'koho universytetu. Pedagogika. Vypusk KhVII – KhVIII. Ivano-Frankivsk: Pedagogichnyy instytut PNU im. V. Stefanyka, 191 – 199 (ukr).
3. Henetychno modyfikovani orhanizmy [State Statistics Committee of Ukraine]. Ukrayins'ki skarby. Available at http://barvinok.utsoz.net/publ/zdorovij_sposib_zhittja/genetichno_modifikovani_organizmi/17-1-0-131 (ukr).
4. Hruzyeva T. S. (2013). Orhanizatsiya sanitarno-epidemiolohichnoyi sluzhby [Organization of sanitary-epidemiological service]. Vinnytsya: Nova knyga, 203 (ukr).
5. Tsarenko A. (2015). Zdorov'ya. Vplyv ekolohichnoyi kryzy na zdorov'ya lyudey v Ukrayini [Health. Influence of environmental crisis on health people in Ukraine]. Mizhnarodna asotsiatsiya «zdorov'ya suspil'stva», №1 (ukr).
6. Petrenko V. L. (2003). Kompleks normatyvnykh dokumentiv dlya rozroblennya skladovykh systemy standartiv vyshchoyi osvity [Complex regulations for the development of components of higher education]. Informatsiynyy visnyk: vyshcha osvita, №10, 5 – 37 (ukr).
7. Postanova Verkhovnoyi rady Ukrayiny «Pro Rekomendatsiyi parlament's'kykh slukhan' pro stanovyshche molodi v Ukrayini» [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine On recommendations of parliamentary hearings on the situation of youth in Ukraine]. Molod' za zdorovyy sposib zhyttya, 03.02.2011 N 2992-VI [State Statistics Committee of Ukraine]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2992-vi> (ukr).

ОРГАНИЗАЦИЯ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕЙ СРЕДЫ В АГРАРНОМ УНИВЕРСИТЕТЕ

Петренко Наталья, старший преподаватель кафедры физического воспитания,
Николаевский национальный аграрный университет, ул. Георгия Гонгадзе, 9, 54020 Николаев,
Украина, nata.petrenko.65@mail.ru

В статье рассматривается здоровьесберегающая среда, как одно из условий развития педагогической компетентности; профессиональная подготовка специалистов и магистров аграрной отрасли рассматривается как важная составляющая компетентности будущего специалиста; предоставляются конкретные формы учебной деятельности будущих аграриев, как пример использования различных методов на практических занятиях по организации здоровьесберегающей среды. Здоровый образ жизни студенческой молодежи, здоровье населения и здоровьесберегающая среда являются основными составляющими подготовки студентов аграрного университета.

Ключевые слова: *генномодифицированные организмы; здоровый образ жизни; здоровье населения; здоровьесберегающая деятельность; здоровьесберегающая среда; образовательный процесс; экология.*

ORGANIZATION OF HEALTH ENVIRONMENT IN THE AGRICULTURAL UNIVERSITY

Petrenko Natalia, senior lecturer in physical education, Mykolayiv National Agrarian University, 9 Georgiy Gongadze Str., 54020 Mykolayiv, Ukraine, nata.petrenko.65@mail.ru

The main purpose of improving higher education in Ukraine is achieving a fundamentally new quality level training graduate school. Today, scholars, practitioners, employers are concerned of too high volume of knowledge, that students get, and the lack of practical skills and the skills of graduates of universities follow the received knowledge, apply them in practice. Solving these problems largely depends on scientific and pedagogical workers, who directly provide the success of higher education institutions in the training of future specialists. In addition, they have to satisfy modern requirements of the Organization of the educational process in higher education, that are aimed at improving the quality of training specialists with higher education is only a teacher of the formed pedagogical competence.

The article discusses the health-environment as one of the conditions for the development of pedagogical competence; training of specialists and masters of the agrarian sector is seen as an important component of professional competence of the future expert; provided specific forms of training future farmers, as an example of using different methods to practical lessons regarding the organization of health-friendly environment. Healthy lifestyle of students, health and health-friendly environment are the main components of the training of students of the Agrarian University. The purpose of the article is to reveal the basic aspects of health-friendly environment specialist in agricultural industry.

Keywords: ecology; genetically modified organisms; health-environment; healthy lifestyle; public health; school health activities.

Стаття надійшла до редакції 23.03.2017

Прийнято до друку 25.05.2017

УДК 378 : [37.011.3:78] : 785

Іван Касілов

ORCID iD 0000-0002-0368-1169

викладач кафедри музикознавства,
інструментальної та хореографічної підготовки,
Криворізький державний педагогічний університет,
пр-т Гагаріна, 54, 50086 м. Кривий Ріг, Україна
kasilov1980@i.ua

СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкриваються основні проблеми професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до інструментально-виконавської діяльності в умовах вищої педагогічної освіти в Україні. Розглядається сутність поняття інструментально-виконавської діяльності в наукових роботах відомих зарубіжних та вітчизняних учених. Визначаються основні специфічні риси, які відповідають за структуру інструментально-виконавської діяльності при вивченні спеціальних дисциплін з основного та додаткового інструментів у процесі навчання на факультетах мистецтв педагогічних університетів.

Ключові слова: виконавець; інструментально-виконавська діяльність; музичний інструмент; навчальний процес; професійна підготовка; специфічні риси; учитель музичного мистецтва.

Вступ. Соціально-економічний розвиток та приєднання України до Болонської угоди зумовило значних змін у процесі педагогічної освіти сьогодні. Розбудова нашого суспільства на демократичних засадах вимагає поступового переходу від традиційного до особистісно-зорієнтованого навчання, суть якого полягає у спрямуванні на

індивідуально-психологічні властивості кожної особистості. Модернізація сучасної вищої освіти відобразилася також на умовах формування педагогічних кадрів, зокрема на професійній підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва. Професія вчителя музичного мистецтва є багатовекторною за своєю специфікою та